

Marija – Gailestingumo įsčios

Kun. Gedimino Jankūno katechezė 2018 m. rugsėjo 22 d. belaukiant popiežiaus Pranciškaus apsilankymo Aušros Vartų Dievo Gailestingumo Motinos šventovėje

O dabar kviečiu jus keletą minučių praleisti drauge apmąstant temą „Marija – Gailestingumo įsčios“. Juk neatsitiktinai esame prie Aušros Vartų – Gailestingumo Motinos šventovės.

Pačioje populiariausioje maldoje Mergelei Marijai, kurią puikiai visi žinote, „Sveika Marija, malonės pilnoji“, yra tokie žodžiai, kuriuos kitomis kalbomis vis dar sako, o ir mes patys prieš keliasdešimt metų sakydavome: „ir palaimintas Tavo *įsčių* vaisius Jėzus“. Šiandien nesigilinsime, kur ir kodėl iš mūsų, lietuvių, maldos pradingo žodis „įsčios“, tačiau svarbu suprasti, kad dingo tik pats žodis, o ne tai, ką jis reiškia maldoje.

Dievas, panoręs tapti žmogumi, nepasirinko jokio kito kelio, kaip tą, kuriuo į pasaulį atėjome kiekvienas iš mūsų. Kad gimtume žmogumi, mums reikia moters, motinos įsčių. Neatsitiktinai Luko evangelijoje sakoma: „Viena moteris iš minios garsiai sušuko: „Palaimintos įsčios, kurios tave nešiojo...“ (Lk 11, 27a). Taigi, Marija, savo įsčiose nešiojusi Dievo Sūnų, buvo, yra ir visuomet bus – palaiminta.

Kur ir kaip čia pradėdame kalbėti apie gailestingumą? Gailestingumas, kaip viena ryškiausių Dievo savybių mums pirmiausiai apreiškiamas Dievo žodyje – Šventajame Rašte. Ten begaliniai mus mylintis ir kantrus mūsų Dievas Kūrėjas, savo Apvaizda kviečiantis ir vedantis žmoniją į amžiną draugystę su savimi, nepaliauja būti gailestingas ir rodantis gailestingumą. Tačiau Dievas nepasitenkina tik svajonėmis ir kalbėjimu apie gailestingumą. Jo žodis, Jo gailestingumas tampa kūnu, tampa žmogumi, gimusiu iš Mergelės Marijos, ir gavusiu vardą – Jėzus – „Dievas su mumis“.

Pirmasis popiežius apaštalas Petras kreipdamasis į Jeruzalės vadovus ir seniūnus, o taip pat ir į mus, primena: „Ir nėra niekame kitame išgelbėjimo, nes neduota žmonėms po dangumi kito vardo, kuriuo galėtume būti išgelbėti“ (Apd 4, 12). Laiške Filipiečiams jam antrina tautų apaštalas Paulius kalbėdamas apie Kristų: „Todėl ir Dievas jį išaukštino ir padovanojo jam vardą, kilniausią iš visų vardų, kad Jėzaus vardui priklaupytų kiekvienas kelis danguje, žemėje ir po žeme ir kiekvienos lūpos Dievo Tėvo šlovei išpažintų: „Jėzus Kristus yra Viešpats!“ (Fil 2, 9–11).

Taigi, Marija yra Dieviškojo Gailestingumo, mūsų Viešpaties Kristaus Jėzaus Motina. Motina Dievo Sūnaus, per kurį pasauliui ir kiekvienam iš mūsų parodomas mus besąlygiškai mylinčio Dievo Tėvo gerumas ir gailestingumas. Taip Marija ir jos motiniškos įsčios tampa keliu, įrankiu, galimybe Dievui ateiti ir apsigyventi tarp mūsų.

Galbūt keistai skamba žodis „įrankis“, todėl popiežius Pranciškus pavadina dar kitaip. Jis sako: „Išrinkta būti Dievo Sūnaus motina, Marija nuo pradžių buvo Tėvo meilės rengiama būti sandoros tarp Dievo ir žmonių skrynčia“ (Misericordiae vultus, 24).

O toje Sandoros skrynioje, kaip ir visose mūsų mamų ir močiukių skryniose, yra saugomas ir iš kartos į kartą perduodamas sunkiu darbu surinktas, išaustas, išpuoselėtas šeimos, giminės, tautos ir krašto paveldas. Tikrasis turtas ir vertybės, be kurių sunku įsivaizduoti

mūsų ateitį ir viltį. Neatsitiktinai mūsų valstybės ir mūsų tautos istorijoje Marija ir jos garbinimo šventovės: Aušros Vartai, Šiluva, Trakai, Krekenava, Pivašiūnai, Žemaičių Kalvarija ir daugelis kitų, yra mūsų maldų ir padėkų turtingos „skrynios“, padėjusios ir padedančios išgyventi pačius įvairiausius gyvenimo išbandymus, ligas ir negandas.

Nemažiau svarbu, žvelgiant į Mariją, ypač šiandienos Bažnyčios aktualijų šviesoje, suprasti ir priimti dar vieną jos atliekamą išskirtinį vaidmenį Bažnyčioje ir pasaulyje. Apreiškimo apaštalui Jonui knygoje, kuri, beje, yra paskutinė Šventojo Rašto knyga, tad joje ir kalbama daugiausia apie dabarties ir pabaigos dalykus, girdime tokį tekstą: „Ir pasirodė danguje didingas ženklas: moteris, apsisiautusi saule, po jos kojų mėnulis, o ant galvos dvylikos žvaigždžių vainikas“ (Apr 11, 19). Išgirdus šiuos žodžius, mūsų akys nejučia krypta į Aušros Vartų Marijos paveikslą. Ar ne čia ir matome moterį, apsisiautusią saule, po jos atvaizdu mėnulis, o aplink galvą dvylikos žvaigždžių vainikas?

Ar ne nuostabu, kad Dievo žodžio pranašystė gražiausiai ir aiškiausiai išsipildo mūsų Aušros Vartų Gailestingumo Motinos paveiksle? Tačiau šį kartą jame matome ne tik Gailestingumo įsčias, bet dar daugiau – visos Bažnyčios provaizdį ir paveikslą. Ar ne nuostabu ir tai, kad šioje šventovėje apsilankantis popiežius Pranciškus yra tas popiežius, kuris nuo 2018 m. vasario mėnesio į visos Romos Bažnyčios kalendorių įtraukė Marijos – Bažnyčios Motinos minėjimą, kasmet švenčiamą pirmadienį po Sekminių. Kam ne kam, o šių dienų Bažnyčiai ir Bažnyčioje taip reikia Gailestingumo, taip reikia Motinos!

Marijos, kaip Bažnyčios Motinos, atpažinimas ir vaizdavimas įvyksta palaipsniui. Tai gražiai parodo Aušros Vartų Marijos paveikslo ir jo aptaisų istorija. Pačioje pradžioje, 1620–1630 m., kuomet, kaip manome, paveikslas buvo nutapytas, Marija apsigaubusi skraiste, galvą dengiant saulės spindulių vainikui, ilgesingai žvelgia į jos ir mūsų laukiančią ateitį. Ant jos rankų nėra Kūdikelio Jėzaus, nes jis yra ten, kur kūdikiai būna iki tol, kol atsiranda ant motinos rankų, ten, kur tik motinos širdis gali jausti ir matyti. Manoma, kad sekant stačiatikių papročiu, Aušros Vartų Marijos paveikslas auksuoto sidabro skardomis pradėtas dengti po 1670 m.

Galiausiai 1849 m. į paveikslo plastinę ir prasminę visumą darniai įsijungia apačioje pritvirtintas didelis pusemėnulis formos votas. Jo kilmę nurodo tik mįslingas įrašas lenkų kalba, kurį galime perskaityti kaip dar vieną Marijai skirtą maldą: „Dėkoju Tau, Dievo Motina, kad išklausei mano prašymus, meldžiu Tave, Gailestingumo Motina, išlaikyk mane savo švenčiausioje malonėje ir globoje.“

O kiek dar daug nuoširdžių padėkos ir maldavimo žodžių norime išstarti Marijai, Gailestingumo ir Bažnyčios Motinai, kartu su popiežiumi Pranciškumi, kuris savo apsilankymo Lietuvoje ir kitose Baltijos valstybėse metu nepamiršta jos aplankyti ir į ją nuolat kreiptis.

Šiandien, kai Kristaus Bažnyčia išgyvena savo narių, ypač dalies jos dvasinių ganytojų, nuopuolio ir skriaudų, padarytų kitiems Dievo vaikams, skausmą ir gėdą, kas belieka – tik skubėti pas Mamą, pas Motiną, į jos gailestingą ir guodžiantį glėbį.

Ji – Bažnyčios Motina, ji – Gailestingumo Motina, padės trokšti ne tik visiems suprantamo teisingumo, bet ir tarpusavio, Dievo vaikų šeimoje reikalingo ir būtino, atleidimo ir išgydymo. Juk į Mariją kreipiamės ne tik kaip į „Visų šventųjų Karalienę“, bet ir kaip į „Ligonių sveikatą“, „Nusidėjėlių gynėją“ ir „Nuliūdusiųjų paguodą“.

Savo katechezę noriu užbaigti paties popiežiaus Pranciškaus žodžiais, kuriuos jis ištarė Švč. M. Marijos Didžiosios bazilikos Romoje šventųjų durų atidaryme, švenčiant Gailestingumo metus.

Jis sakė: „Marija yra atleidžiančio Dievo Motina, dėl to mes galime ją vadinti Atleidimo Motina. Šis žodis – „atleidimas“ – nesuprantamas supasaulėjusiai mąstysenai. Kas nesugeba atleisti, tas dar nėra pažinęs meilės pilnatvės. Tik tas, kuris tikrai myli, sugeba atleisti ir užmiršti nuoskaudą. Stovėdama prie Kryžiaus, Marija matė savo Sūnaus auką ir ji žino, ką reikia mylėti taip, kaip Dievas myli. Tą akimirką ji girdėjo Jėzaus išstartus žodžius, kurių galbūt ji pati Jėzų vaikystėje išmokė: „Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką daro“ (Lk 23, 34). Tą akimirką, – sako popiežius, – Marija visiems mums tapo Atleidimo Motina. Ji Jėzaus pavyzdžio ir malonės dėka sugebėjo atleisti nekalto sūnaus žudikams.

Marija mums liudija, kaip Bažnyčia turi atleisti visiems besišaukiantiems atleidimo. Atleidimo Motina moko Bažnyčią, kad ant Golgotos suteiktas atleidimas neturi ribų. Negali jo sustabdyti nei teisės plonybės, nei šio pasaulio išminties vingiai. Bažnyčia turi atleisti taip, kaip atleido Jėzus ant Kryžiaus ir prie jo stovėjusi Marija. Nėra kito pasirinkimo. Dėl to Šventoji Dvasia suteikė apaštalams atleidimo galią, kad tai, ką laimėjo Jėzus savo mirtimi, pasiektų kiekvieną viso pasaulio ir visų laikų žmogų (plg. Jn 20 19–23).“

Galiausiai popiežius Pranciškus pamini Marijos himną, kuris „skelbia, kad ji yra „vilties Motina ir malonės Motina; Motina švento džiaugsmo pilnoji“. Viltis, malonė ir šventas džiaugsmas – tai tarsi seserys. Tai Kristaus dovanos. Tai jo paties vardai, įrašyti jo kūne. Dovana, kurią Marija mums duoda, dovanodama Jėzų, tai tikro džiaugsmo mus pripildantis ir gyvenimą atnaujinantis atleidimas, kurio dėka mes vėl galime vykdyti Dievo valią. Šios malonės dėka mes galime su džiaugsmu ir viltimi žiūrėti į ateitį.“

Ką belieka pridurti, jei ne kartoti šiomis dienomis taip daug kur skambančius žodžius: „Kristus Jėzus – mūsų viltis!“ O Marija yra šios mūsų vilties Motina!